

Okrnjena demokracija, ranljiva Slovenija

Politično in ekonomsko ozaveščenih državljanov Slovenije se še kako tičejo izzivi, povezani tako z nadzorno vlogo aktivnih državljanov v demokraciji kot z družbenim tkivom ustvarjanja dodane vrednosti in delitve dohodka. Gre za kakovost upravljanja gospodarskih družb, preglednost dogajanja ob velikih infrastrukturnih projektih in sprenevedanju politične elite vseh treh vej oblasti glede neustavnosti sistema volitev v Državni zbor RS (DZ).

Kot eden od naslovnikov sporočil od (za dobro državljanov zainteresirane) koalicije civilne družbe Sinteza (Sinteza – KCD) se ne morem sprijazniti z dejstvom, da pozivi te strokovne skupine glede upravljanja družb v posredni državni lasti ne dobijo ustreznega odmeva v odločitvah poklicanih, torej vlade in parlamenta. Ne nameravam se spuščati v razlago vsebin organizacijskih funkcij, upravljanja (v ang.: governance) in ravnanja (v ang.: management), saj bi ju morali tisti, ki določajo članstvo teh organov, zlasti nadzornih svetov, upravnih odborov in članov uprav, dobro poznati. V interesu državljanov si želim predvsem to, da se v organih, ki upravljajo velika sredstva, npr. DUTB in SDH, poveča – po dobro znanem nemškem vzorcu – ne le število teh članov, ampak razširi pravica imenovanja članov organov tudi na druge, npr. na sindikate, Zvezo društev upokojencev Slovenije itd.

Nad dogajanjem v zvezi z infrastrukturnimi projekti, kot so izgradnja avtocest, gradnja Teš 6 itd., je javnost upravičeno zgrožena. Finančne posledice mešetarnjenja vplivnežev pri teh

projektih nosimo vsi, le malokdo od odgovornih pa se je znašel na zatožni klopi in še manj jih je našlo svoje mesto v zaporu. Zato so razumljiva prizadevanja združbe Sinteza – KCD, da se v zvezi z gradnjo drugega tira med Divača in Koproj zgodbe, v katerih so si nekateri neupravičeno napolnili žepe, ne bi ponovile. Kot dobro jamstvo za izogibitev nepreglednemu financiranju in izvajanju se ob skoraj neverjetno različnih ocenah glede vrednosti te naložbe ponuja delovanje »Sveta za nadzor drugega tira« (Delo, 26. 11. 2016), katerega člani so usposobljeni strokovnjaki. Se bo vlada ustrezno odzvala na to pobudo?

Podobno stanje, ko oblastniki državljanom ne omogočajo nadzorne vloge, je tudi pri sami izbiri nosilcev parlamentarne oblasti, kjer se »strankarski demokrati« še naprej izogibajo izvršitvi ustavne določbe o »odločilni vlogi volivcev pri dodelitvi poslanskih mandatov v DZ«. V zvezi s tem kaže najprej omeniti razmišljanja U. Blatnika (Delo, Pisma bralcev, 29. 11. 2016), ko piše, da »nadvlada političnih strank ni nič drugega kot dokaz nezrelosti naroda, ki sestavlja politične stranke«. Stanje, v katerem smo, je torej bodisi posledica dejstva, da se politično osveščeni, kritični in zato razočarani ljudje ne »dvignejo s stola, da bi šli volit«, bodisi nedemokratske narave naših strank, ki jih neudeležba takih državljanov na volitvah ne moti.

Če znani publicist v oddaji Tarča na TVS 1 dne 10. 11. 2016 izjavi, da so politične stranke temelj demokracije, se je z njim možno strinjati le načelno, saj državljani z našo strankokracijo (po anketah sodeč) v veliki večini nismo zadovoljni. Grška beseda »demos« pomeni ljudstvo, ki naj mu pripada oblast, in ne političnih strank. To ne-

zadovoljstvo povzema F. Mihič (Ona, 22. 11. 2016) z besedami: »Demokracija deluje slabo. Ljudje so razočarani ... Privilegirane elite štiti volilni sistem, saj volivci nimamo izbire, da izberemo, komu podelimo mandat za oblast. Posledica je negativna selekcija. Politiki so odtujeni, nimajo kontakta z volivci. Kako so obiskane poslanske pisarne? O posledicah volilnega sistema molčijo celo vplivni mediji »v službi ljudstva! Vsi pa analizirajo hibe ameriške demokracije, ki deluje že 240 let.«

Že več kot 21 (!) mesecev je minilo, odkar je Državni svet RS zaradi neenakosti volilne pravice med državljani volilnih okrajev naslovil pobudo za oceno nekaterih določil zakona o volitvah v DZ na Ustavno sodišče RS (US). To ob tej neenakosti in še nekaterih drugih nespornih slabostih veljavnega zakona vztrajno »molči«. Zato Z. Božič upravičeno sprašuje, ali bodo naslednje volitve legalne in legitimne (Večer, 8. 10. 2016). Molku US pridno »sekundirajo« poslanci strank v DZ, ki se ob nedavni interpelaciji vladi (24. 11. 2016) – skladno s pričakovanji poznavalcev njihove samozaščitne miselnosti – te slabosti političnega sistema niso dotaknili. Demokracijo, v kateri nekaterim kljub ustavi ni omogočeno enakopravno odločati, pa lahko označimo kot okrnjeno. Tako kaže, da smo državljani pri politični eliti obravnavani le kot »davkoplačevalci, ki se vsaka štiri leta prelevijo v volilno živino« (I. Seničar, Delo, 29. 11. 2016).

Družba, v kateri vpliv posameznikov na pomembne odločitve ne ustreza niti njihovim upravičenim pričakovanjem ustavi, njihovi deleži v dohodku pa bistveno odstopajo od njihovih prispevkov k dodani vrednosti, velja v skladu z zasnovo družbenih kibernetičnih sistemov za (zelo)

ranljivo, saj lahko kaj hitro pride do njene razgradnje z usodnimi posledicami. Podobno ugotavlja J. Markeš (Premišljevanja o Sloveniji, CZ, MK, 2016), ko zapiše, da je »... Slovenijo po letu 1991 doletel model političnega pluralizma, ki je pomenil bolj prerivanje za oblast in akumulacijo kakor privrženost samoregulirajoči se demokraciji«.

Mar ne bi kazalo teze o demokratičnih političnih strankah zato redno preverjati, tako da bi se stranke na volitvah v slovenski DZ pomerile ne le med seboj, ampak v enakopravni tekmi tudi z neodvisnimi kandidati? Tako bi tako postavljena teza dobila bodisi potrditev bodisi bi bila po mnenju volivcev izpostavljena zahtevi po ustreznem popravku.

prof. dr. Miran Mihelčič, ekonomist,
Ljubljana

Spreminjanje zakona o zdravstvu in zavarovanju

Tako kot poklicni politiki se je tudi profesor Tajnikar s predlogom zdravstvene reforme osebno razvrednotil. To so ugotovili že drugi. Od akademika njegovega kova bi človek pričakoval, da bo znal postaviti ločnico med solidarnostjo in vzajemnostjo ter braniti socialno državo. Toda, kdor je kot lobist vmešan v srž življenja in tega ni zmožen videti, mora (po)trpeti, ko kdo obdarjen z intuicijo pokaže drugačno resnico in z njo pozvozi njegova bleščeča profesorska znanja; ne pa »mijavkati« kot mucek, ko mu kdo stopi na rep (Sobotna priloga, PP 29, 26. 11.). S tem le prizna, da je na strani finančnih in tistih »tranzicioloških oligarhov« iz slovenskega zdravstva (vir: kdo so pove A. Ihan), ki pleni socialno državo. Trudi se za splošno dokončanje tranzicije na slovenski znan-